

УДК 37.018:796.4:38.9

А. В. СВАТЬЄВ

доктор педагогічних наук, професор
Запорізький національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІТНЕС-ТРЕНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті на основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури з'ясовано окремі аспекти підготовки майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності. Автором встановлено, що формування змісту навчання, підбір методів, форм, засобів професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах повинні здійснюватися відповідно до особливостей майбутньої професійної діяльності фахівців цього напрямку. З'ясовано вимоги до організації професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів, серед яких: системний підхід до навчання, професійна спрямованість, відповідність меті і завданням професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів, відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців цього напрямку відповідно до соціально-економічного розвитку суспільства.

Ключові слова: професійна підготовка, фітнес-тренер, професійна діяльність.

Наразі модернізація сучасної вищої освіти в Україні здійснюється в напрямі інтеграції, демократизації та гуманізації. Спрямування на розробку та впровадження перспективних моделей організації ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах зумовлене вимогами та потребами сучасного суспільства. Нова система професійної підготовки як цілісна педагогічна система повинна бути спрямована на формування творчої самостійної особистості фахівця, здатного до саморозвитку та навчання упродовж життя, професійно мобільного та гнучкого відповідно до швидкозмінних економічних і суспільних процесів та явищ, конкурентоспроможного на ринку праці всіх галузей і сфер суспільства. Усе це вповні стосується професійної підготовки майбутніх фахівців галузі фізичного виховання та спорту, зокрема фітнес-тренерів.

Концептуальні положення щодо змісту та організації професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах, зокрема з фізичної культури і спорту, ґрунтуються на засадах Конституції України та Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про фізичну культуру і спорт”, Державній національній програмі “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), Національній доктрині розвитку освіти України, Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту.

У процесі дослідження нами проаналізовано сучасні напрями вирішення проблеми підготовки майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності, а саме: формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури (М. Т. Данилко [1]); міжпредметні зв'язки у

процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (Л. О. Демінська [2]); підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів (Л. І. Іванова [6]); професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика (Р. П. Карпюк [8; 9]); педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності (М. В. Карченкова [10]); теоретико-методологічні й організаційні основи формування фізичної культури студентів (Л. І. Лубишева [12]); індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя (О. М. Пехота [7]); професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) (Л. П. Сущенко [15]); психологічні особливості професійної підготовки студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності (О. П. Федик [16]); формування педагогічних здібностей у майбутніх учителів фізичної культури (В. Т. Ялович [17]) та ін.

Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчив актуальність проблеми підготовки майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Метта статті – з'ясувати окремі аспекти підготовки майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності.

У межах дослідження використовувалися методи ретроспективного аналізу, рух від конкретного до абстрактного. Джерельну базу теоретичного дослідження склали праці провідних науковців у галузі педагогіки, сучасні дисертаційні роботи, наукові збірники, періодичні та біографічні видання.

У процесі аналізу психолого-педагогічної літератури нами з'ясовано, що зусилля науковців, праці яких присвячено дослідженню питань, пов'язаних з означеною проблемою, спрямовані на обґрунтування та оновлення змісту навчання, на визначення форм, методів, засобів та організаційно-педагогічних умов, які повинні забезпечити ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців цього профілю у вищих навчальних закладах.

Досліджуючи сутність поняття “професійна підготовка”, Л. П. Сущенко зазначає, що “у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту особистісний підхід доцільно розглядати як один із важливих наукових принципів, що забезпечує розуміння, пізнання, розвиток та самореалізацію особистості майбутнього фахівця в її цілісності та гармонійності” [9].

Науковці Н. Зволинська та В. Маслов стверджують, що провідною тенденцією розвитку професійної освіти, яка повинна впливати на всі складові змісту підготовки фахівця – визначення мети, планування, наповнення програм, методи і засоби навчання, поведінку суб'єктів освітнього процесу, оцінку рівня готовності до діяльності – необхідно визначити посилення особистісної функції разом з традиційно основною – соціальною функцією змісту навчання [5]. Ми підтримуємо думку авторів і вважаємо, що початок професійної діяльності майбутніх фітнес-тренерів пов'язаний з

розвитком здатності приймати самостійні рішення, які забезпечать шлях до творчої діяльності; здатності ефективно виконувати майбутню професійну діяльність.

Необхідно шукати оптимальне співвідношення між розширенням спектра можливостей, напрямів майбутньої професійної діяльності та якістю професійної підготовки фітнес-тренерів. Як зазначає В. О. Коваль, “для підготовки студентів на віддалену перспективу потрібно не тільки формувати у них професійні знання й уміння, а й ставити перед ними сучасні проблеми, знайомити з науковими підходами та методами дослідження, вчити творчості, розвивати прагнення до саморозвитку і самовдосконалення” [11].

На основі теоретичного аналізу і власного досвіду ми переконалися, що якість професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах залежить від таких умов: забезпечення фундаментальності професійної освіти, а також повного використання потенціалу концепцій активно-діяльнісного навчання та компетентнісного підходу до професійної освіти. Зокрема, одним із факторів, які дають змогу розширити можливості професійної діяльності майбутніх фітнес-тренерів без зниження якості професійної підготовки, є, на нашу думку, сформований досвід професійно-творчого мислення студентів, що сприяє особистісному розвитку, допомагає розвивати інтелект, самостійно отримувати й розширювати загальні і професійні знання, можливість бачити перспективи майбутньої професійної діяльності та відповідно до цього спроектувати і реалізувати свої професійні можливості.

Важлива роль у підготовці майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності належить такому фактору, як конкурентоспроможність професійної підготовки майбутніх фахівців, тобто професійні можливості, які надаються фахівцям після закінчення вищого навчального закладу.

Конкурентоспроможність професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів визначається спрямованістю на формування професійної компетентності і залежить від спектра можливостей при виборі напряму професійної діяльності, тобто наявності суміжних спеціальностей і можливості їх освоєння у вищому навчальному закладі; можливість самостійно підвищувати кваліфікацію; спрямованість освітнього процесу у вищому навчальному закладі на підготовку фахівців широкого профілю.

Сучасні соціально-економічні умови, тенденції розвитку галузі фізичного виховання та спорту, особливості професійної діяльності представників цього професійного напряму забезпечують досить сприятливі умови для підвищення конкурентоспроможності фахівців цього профілю. Сьогодні можливості застосування своїх професійних знань, умінь та навичок після закінчення вищого навчального закладу у майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту значно розширилися. Подальша професійна діяльність може здійснюватися ними в освітніх установах, фізкультурно-спортивних організаціях, спортивних клубах, комерційних фізкультурно-спортивних організаціях, професійних спортивних командах, недержавних

установах, у яких відбувається підприємницька діяльність, оскільки процес комерціалізації фізичної культури і спорту у нашій країні набуває об'єктивної реальності.

Наразі для галузі фізичної культури та спорту, яка розглядається як одна з галузей народного господарства, характерними є загальні тенденції ринку, у тому числі й ринку праці. Тому виникає потреба у вищевказаних фахівцях фізкультурно-спортивного профілю. Цей факт істотно впливає на вимоги до особистісної та спеціальної компетентності майбутніх фітнес-тренерів, а також до їх професійної підготовки.

Якість професійної підготовки, тобто забезпечення високого рівня особистісної і спеціальної компетентності фахівця, забезпечується спрямованістю професійної підготовки на галузеві, соціальні, регіональні інтереси, раціональним структуруванням змісту навчання та застосуванням ефективних освітніх технологій. Якість професійної підготовки безпосередньо впливає на конкурентоспроможність майбутніх фітнес-тренерів. Критерієм якості підготовки майбутніх фахівців є професійна компетентність (спеціальна й особистісна).

Сучасні вимоги до професійної компетентності припускають розширення системи знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності майбутніх фітнес-тренерів та для їх життєдіяльності взагалі. Ринкова економіка вимагає від фахівців високого рівня кваліфікації, яка передбачає наявність необхідних спеціальних, соціально-гуманітарних, соціально-психологічних знань; здатності майбутніх фахівців творчо підходити до виконання своїх професійних функцій; вміння приймати самостійні рішення; прагнення до всебічного професійно-особистісного розвитку; наявність потреби у самореалізації особистості.

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що для забезпечення конкурентоспроможності фітнес-тренера у вищих навчальних закладах першим кроком повинна стати розробка його компетентісної моделі.

У загальному вигляді професійну компетентність можна визначити як сукупність якостей особистості, що забезпечують ефективну професійну діяльність. До її складу належать такі характеристики, як професійно важливі знання, вміння, навички, здатності, мотивація, досвід професійної діяльності, інтеграція яких уявляє з себе єдність теоретичної та практичної готовності до певної праці і дає змогу фахівцеві визначити на практиці здатність реалізовувати свій потенціал для успішної творчої професійної діяльності.

Певна професійна діяльність, її зміст та особливості ставлять до майбутніх фітнес-тренерів загальногалузеві і спеціальні вимоги та визначають зміст їх загальнопрофесійної і спеціальної компетентності разом з окремими характеристиками споживачів професійних послуг. До майбутніх фітнес-тренерів ці вимоги такі:

– погіршення стану здоров'я населення, низький культурний рівень молоді, перевага “нераціональних” форм організації дозвілля визначають

необхідність у високому рівні професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів;

– комерціалізація професійного спорту, потреба у популяризації здорового способу життя ставлять високі вимоги до економіко-управлінської, соціологічної та правової підготовки майбутніх фітнес-тренерів.

Майбутні фітнес-тренери повинні бути готові до реалізації педагогічної та управлінської функцій у відповідній сфері діяльності. Професійна діяльність у галузі фізичного виховання та спорту має певні особливості, а саме: виконання будь-якої професійної функції майбутнього фітнес-тренера завжди пов'язане з педагогічною діяльністю (вирішення завдань фізичного виховання, формування фізичної культури населення), а також управлінською діяльністю (здійснення організації фізкультурно-спортивної діяльності, управління закладами фізкультурно-спортивного напрямку).

Сучасному суспільству, яке швидко розвивається, потрібні освічені, моральні, заповзяті фахівці, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення та прогнозувати їх можливі наслідки; здатні до співробітництва; мобільні, динамічні, конструктивні; такі, що мають розвинене почуття відповідальності за долю країни. Виходячи з тенденцій світового розвитку, до конкурентоспроможних майбутніх фітнес-тренерів ставляться такі вимоги:

1) наявність професійних знань, умінь та навичок, готовність до здійснення майбутньої професійної діяльності;

2) комунікативність, толерантність, здатність до конструктивного спілкування;

3) готовність до співробітництва, розвинене творче мислення, уміння самостійно приймати рішення;

4) економічна ерудованість, прагнення до професійного розвитку, акмеологічна спрямованість особистості.

До складу професійної компетентності майбутніх фітнес-тренерів входять соціальний, особистісний та індивідуальний компоненти, а також наявність оволодіння соціально-особистісними й загальнонауковими знаннями. Професійна компетентність фітнес-тренерів у майбутній професійній діяльності визначається здатністю:

– планувати і здійснювати колективну педагогічну та управлінську фізкультурно-спортивну діяльність;

– реалізовувати у процесі майбутньої діяльності конструктивне професійне спілкування;

– творчо і самостійно вирішувати педагогічні й управлінські завдання та проблеми, відповідати за результати своєї діяльності;

– орієнтуватися і вирішувати питання соціально-економічного розвитку галузі фізичного виховання та спорту;

– творчо збагачувати власні професійні знання, уміння й навички; адекватно оцінювати рівень власної компетентності;

- здійснювати науково-пізнавальну та іншу творчу професійну діяльність;
- прагнути до постійного професійного розвитку.

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури та власний досвід дали змогу зробити висновок, що формування змісту навчання, підбір методів, форм, засобів професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах повинні здійснюватися відповідно до особливостей майбутньої професійної діяльності фахівців цього напрямку. Вимоги до організації професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах є такими: системний підхід до навчання; професійна спрямованість; відповідність меті і завданням професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів; відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців цього напрямку відповідно до соціально-економічного розвитку суспільства.

Висновки. На основі теоретичного аналізу дослідження окремих аспектів підготовки майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах ми з'ясували, що сучасний стан підготовки майбутніх фахівців зазначеного напрямку не відповідає тим вимогам, які повинні враховуватися при організації цього процесу. Залишаються нерозв'язаними питання, пов'язані із забезпеченням відповідності змісту й організації навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів та особливостей майбутньої професійної діяльності фітнес-тренерів відповідно до соціально-економічних умов країни. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів підготовки фітнес-тренерів до професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Данилко М. Сучасні уявлення про сутність і структуру діяльності тренера / М. Данилко, В. Толкач // Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. – 2010. – № 12. – С. 22–26.
2. Демінська Л. О. Аксиологічні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Л. О. Демінська. – Київ : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – 39 с.
3. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Закон України “Про освіту” від 23.05.1991 р. № 1060-XII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
5. Зволинская Н. Н. Путь к идеалу высшего физкультурного образования / Н. Н. Зволинская, В. И. Маслов // Теория и практика физ. культуры. – 1994. – № 3–4. – С. 2–7.
6. Иванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. І. Иванова. – Київ, 2007. – 376 с.
7. Інформаційно-комунікаційні технології в педагогічній освіті : навч. посіб. / О. М. Пехота, Т. В. Тихонова, А. Б. Веліховська та ін. ; ред.: О. М. Пехота, Т. В. Тихонова. – Миколаїв : Іліон, 2013. – 251 с.

8. Карпюк Р. П. Концептуальні засади сучасної парадигми якості вищої фізкультурної освіти / Р.П. Карпюк // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2015. – Вип. 3 (2). – С. 153–156.
9. Карпюк Р. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика : монографія / Р. П. Карпюк. – Луцьк: ВАТ “Волинська обласна друкарня”, 2008. – 504 с.
10. Карченкова М. Особливості професійно-прикладної підготовки майбутніх учителів фізичної культури / М. Карченкова, Д. Довгань // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2008. – Т. 1. – С. 181–185.
11. Коваль В. О. Проблема валеологічної підготовки студентів вищих навчальних закладів у науковій літературі та практиці культури / В. О. Коваль // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (відп. ред.) та ін. – Київ ; Запоріжжя, 2012. – Вип. 21. – С. 82–86.
12. Лубышева Л. И. Теоретико-методологические и организационные основы формирования физической культуры студентов : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Л. И. Лубышева – Москва, 1992. – 58 с.
13. Лубышева Л. И. Социология физической культуры и спорта : учеб. пособ. / Л. И. Лубышева. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва : Академия, 2010. – 135 с.
14. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта. – 2002. – № 29. – С. 2–4.
15. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. – 442 с.
16. Федик О. П. Психологічні особливості професійної підготовки студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. П. Федик ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Київ, 1999. – 16 с.
17. Ялович В. Т. Використання проблемних ситуацій при формуванні педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання / В. Т. Ялович // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. – 2012. – № 19. – С. 209–215.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2017.

Сватъев А. В. Теоретические аспекты подготовки будущих фитнес-тренеров к профессиональной деятельности

В статье на основе теоретического анализа психолого-педагогической литературы выяснено отдельные аспекты подготовки будущих фитнес-тренеров к профессиональной деятельности. Автором установлено, что формирование содержания обучения, подбор методов, форм, средств профессиональной подготовки будущих фитнес-тренеров в высших учебных заведениях должны осуществляться в соответствии с особенностями будущей профессиональной деятельности специалистов данного направления. Выяснены требования к организации профессиональной подготовки будущих фитнес-тренеров, среди которых: системный подход к обучению, профессиональная направленность, соответствие целям и задачам профессиональной подготовки будущих фитнес-тренеров, соответствие учебно-методического материала тенденциям развития профессиональной деятельности специалистов этого направления согласно социально-экономическому развитию общества.

Ключевые слова: *профессиональная подготовка, фитнес-тренер, профессиональная деятельность.*

Svatyev A. Theoretical Aspects of Training Future Fitness Trainers to the Profession

Based on the theoretical analysis of psychological and educational literature in the article revealed some aspects of the future fitness trainers to professional activity. The study used a retrospective analysis methods, the ascent from the concrete to the abstract. Source base theoretical research work were the leading scientists in the field of pedagogy, current dissertation research, scientific collections, periodicals and biographical publications. The author found that the formation of learning content, selection methods, forms, means of training future fitness trainers in universities must be done according to your future careers specialists of this field. Found out the requirements for the organization of training future fitness trainers include a systematic approach to training, professional orientation, matching the goal and objectives of training future fitness trainers, compliance training materials trends of professional activity of this trend by social economic development of society. In an analysis of psychological and educational literature we found that the scientists, whose work is devoted to research issues related to a specific issue, designed to study and update the content of training, to determine the forms, methods, tools and organizational and pedagogical conditions which should ensure the effectiveness of training future professionals of this profile in higher education. An important role in training future fitness trainers to professional activities include such factors as competitive training future professionals, professional opportunities provided by professionals after graduation. Current socio-economic conditions, trends in the field of physical education and sports, especially professional activities of representatives of the professional direction of providing very favorable conditions for improving the competitiveness of such experts. In view of the above, it can be argued that to ensure the competitiveness of fitness trainer in higher education should be the first step to develop its competency model. The structure of professional competence of future fitness trainers include social, personal and individual components and the availability of social and personal mastery and general scientific knowledge. Prospects for further research sees learning other aspects of the preparation of future fitness trainers to professional activity.

Key words: *training, fitness trainer, professional activity.*